ماندگاران

ضرورت تقدیر از بزرگان

الگوی جهانی دانشجویان ایرانی

محمود کمره‌ای
تحلیل‌گر سرزگان علمی، نخبگان و تاثیرگذاری که برای ارتقای مرزهای دانش در کشور و دنیا کوشیده‌اند، جزو سیاست‌ها و خط‌مشی‌های

پردیس دانشکده‌های فنی دانشگاه تهران است. از این‌رو وظیفه خود می‌دانیم که از این چهره‌های علمی قدردانی کنیم. در واقع وظیفه ما آن است در زمانی که بزرگان علم و فرهنگ ما در قید حیات هستند، از مقام شامخ آنان تجلیل کنیم و مراسم بزرگداشت آنان را در حضور خودشان برگزار کنیم. ما سال گذشته مقام علمی دکتر «پیروز جبه‌دار» را گرامی‌داشتیم و امروز مقام علمی پروفسور «رضا» را. از حق می‌نهیم و اصدارایم این سنت حسنه در دانشکده‌ها و دانشگاه‌های دیگر ادامه داشته باشد.

پروفسور «فضل‌الله رضا» یکی از هفت‌خان‌ِ‌التحصیل اولین دوره دانشکده فنی دانشگاه تهران است و وی متولد سال ۱۲۹۴ هجری شمسی و ورودی سال ۱۳۱۳ است. وی همزمان با تاسیس دانشگاه تهران و دانشکده فنی وارد این دانشکده شد و فارغ‌التحصیل اولین دوره دانشکده فنی در سال ۱۳۱۷ است و از همان زمان نیز به تحقیق درباره علوم ریاضی مشغول بود و اولین کتاب علمی خود را در سال‌های ۱۳۱۹ تا ۱۳۲۰ با عنوان دوره «هندسه علمی و عملی تالیف کرد. پس از طی دوران سربازی و تحمل مشکلات فراوان، عازم آمریکا شد و در سال ۱۳۲۴ مدرک کارشناسی ارشد خود را در رشته مهندسی برق از دانشگاه کلمبیا دریافت کرد. در سال ۱۳۲۸ نیز موفق به اخذ مدرک دکترا در رشته مهندسی برق از دانشگاه بلی‌تکنیک نیویورک شد. طی سال‌های ۱۳۲۹-۱۳۳۴ عضو گروه مهندسی برق دانشکده مهندسی برق دانشگاه «فاین‌ای» در بوستون و طی سال‌های ۱۳۲۷-۱۳۳۳ نیز عضو گروه مهندسی برق دانشگاه سیراکیوز در ایالت نیویورک بود. پروفسور در سال ۱۳۲۰ استاد میهمان در دانشگاه بلی تکنیک زوریخ-سویس، از سال ۴۲-۴۱ استاد میهمان دانشگاه فناوری سلطنتی دانشگاه کینیهاگ دانمارک و در سال‌های ۴۷-۴۵ استاد میهمان دانشگاه کالراو در بولدر آمریکا و دانشگاه پاریس فرانسه بود. تحقیقات و مباحث مورد علاقه وی، نظریه ریاضی سیستم‌ها و مدارهای الکترونیکی است. پروفسور طی سال‌های ۴۸-۴۶ رییس دانشگاه صنعتی شریف و دانشگاه تهران، طی سال‌های ۵۴-۴۸ سفیر ایران در بونسکو، در سال‌های ۵۷-۵۳ سفیر ایران در کانادا و از سال ۵۷ به بعد نیز استاد دانشگاه‌های کیلوردنا و مک‌گیل مونترال کانادا بود.

وی همچنین رییس افتخاری کنفرانس مهندسی برق ایران، استاد افتخاری دانشگاه تربیت‌مدرس، رییس انجمن علمی ایرانیان در آمریکای‌شمالی، رییس گسترش زبان و ادب فارسی و مشاور و همکار فعال موسسات علمی و ادبی فراوانی بوده است. وی همچنین مشاور و همکار تعداد زیادی از انجمن‌ها و کنفرانس‌ها در سراسر جهان بوده است. همچنین برنده مدال‌ها و لوحهای افتخاری متعددی از موسسه‌های آمریکای‌شمالی، اروپا و ایران شده است که از مهمترین آنها می‌توان به موسسه فنون نیویورک، دانشگاه مک‌گیل کانادا، کشور پاکستان و سازمان انرژی اتمی ایران اشاره کرد.

پروفسور «رضا» یکی از پایه‌گذاران نظریه اطلاعات و مخابرات در جهان است و تحقیقات گسترده‌ای در زمینه ظرفیت شنون و ارسال حداکثر اطلاعات در کانال‌های مخابراتی نویزدار، نظریه اطلاعات و فرآیندهای تصادفی سیستم‌های خطی آنالیز عمومی، نظریه سیستم‌ها و مدارها، نظریه کنترل سیستم‌های خطی آنالیز عمومی، نظریه سیستم‌ها و مدارها، نظریه کنترل سیستم‌های بویلد فضاهای خطی، انتقال و نقاط انرژی در شبکه‌های n دهانه‌ای انجام داده است. پروفسور «رضا» در سال ۱۹۶۵ به دلیل مشارکت در نظریه شبکه اطلاعات به‌عنوان عضو پیوسته مادام‌العمر (Life Fellow) انجمن IEEE (موسسه مهندسی برق و الکترونیک) برگزیده شد. او همچنین عضو پیوسته AAAS است.

پروفسور «رضا» که اکنون در آستانه یکصدسالگی قرار دارد، نه‌تنها در ایران، بلکه در سطح جهان نیز چهره‌ای شاخته‌شده و نامدار است. پروفسور «رضا» که از پایه‌گذاران نظریه اطلاعات در جهان است، بیش از ۵۰سال سابقه علمی و تحقیقاتی دارد. ماحصل فعالیت علمی وی در زمینه مهندسی برق، به‌ویژه در شاخه مهندسی مخابرات (تئوری اطلاعات و کدینگ) شکل گرفته بود که نتیجه تحقیق و پژوهش سالیان دراز ایشان به چاپ چهار جلد کتاب به زبان انگلیسی منجر شد که بعدها کتاب‌های پایه درسی در بسیاری از دانشگاه‌های جهان تدریس می‌شود. از این چهار کتاب، سه کتاب در ایران ترجمه شده است. همچنین این کتاب‌ها به بسیاری از زبان‌های زنده دنیا مانند روسی، ژاپنی، مجارستانی و... نیز ترجمه شده است.

پروفسور «رضا» بیش از یکصد مقاله علمی منتشرشده در مجلات علمی تخصصی مهندسی برق و همچنین در شاخه‌های ریاضیات و ماپیرنیک دارند. ایشان همچنین به زبان و تاریخ ادبیات فارسی بسیار علاقه‌مند هستند و در این مورد هم بیش از یکصد مقاله چاپشده در مورد معرفی زبان و ادبیات فارسی و تاریخ ایران و همچنین ۱۲ جلد کتاب به زبان فارسی تالیف کرده‌اند که موجود هستند و علاقه‌مندان می‌توانند از آنها استفاده کنند. اکنون خوشحال ما با دفت در حال زندگی برنار استاد «فضل‌الله رضا» و نقش آن در معرفی فرهنگ و تمدن کشورمان، بر صورت قرارگرفتن در صف اول علم و فناوری جهان پی می‌بریم که لازمه آن وارستگی و آرمانگی فردی و علمی ایرانیان و توجه خردگرایی و برهیز از احساسات غلط و بهره‌گیری از فناوری‌های روز در کنار پاسداشت سنت‌های ملی و توجه به عقول زبرمایی استقلال کشورها در جهان امروز است. با توجه به نقش‌های بسیار بزرگ استاد «رضا» در گسترش دانشگاه‌ها و به ویژه نهادینه‌شدن تحقیق و پژوهش در دانشگاه و تلاش برای ارتقای سطح علمی دانشگاه‌ها و راستین آن به سطح دانشگاه‌های برتر و جهان و تغییرات در شکل و محتوای آموزشی دانشگاه‌ها بنیاد حامیان دانشکده فنی دانشگاه تهران در استانه ۸۰سالگی دانشکده، جایزه‌ای را در رمینه مهندسی به نام استاد «فضل‌الله رضا» پایه‌گذاری کرد که این جایزه از سال آینده طبق آیین‌نامه‌ای که بطلب استاد تدوین می‌شود، اعطا خواهد شد.

البته هیاکتون نیز استادان بسیار بزرگی در دانشگاه‌های خارج از کشور مشغول تحقیق، پژوهش و تدریس هستند و این وظیفه ملت که زمینه‌ها و بسترهای لازم را فراهم کنیم تا بتوانند به اسلوبی ارتباط‌های علمی لازم با دانشگاه‌های کشور برقرار کنند. از طرف دیگر با توجه به اینکه استاد «رضا» به مدت یک ماه در ایران مستقر هستند و دانشگاه‌ها و دانشجویان بسیاری مایلند با ایشان دیدار کنند، ما نیز سعی کردیم حتی‌المقدور ایشان در زمین نباشند و به همین دلیل دفتری برای ایشان در دانشکده مهندسی فراهم شده است تا این ارتباط‌های علمی بدون زحمت صورت گیرد. ما این را وظیفه خود و البته همه نهادهای علمی و فرهنگی کشور می‌دانیم که ایشان را در مسیر ارتقای سطح برجسته علمی و درخشانی دارند، به نحو شایسته‌ای تجلیل کنند. امیدوارم دانشجویان با اثر موقعیت ارزشمند خود استاد در ایران نهایت استفاده را ببرند و ما هم در سال‌های بعد بتوانیم به همین ترتیب در دانشکده فنی دانشگاه تهران از استادان برجسته دیگری که در سطح جهانی و بین‌المللی شناخته‌شده هستند، تقدیر و تشکر کنیم.

در پایان امیدوارم جوانان و دانشجویان این جنس افراد برجستای را سرمشق و الگوی خود قرار دهند. چرا که وجود چنین انسانهایی نیروی متفاوت و اعتمادبفس بیشتری به ما می‌دهد تا خود را برای رویاروبی با دشواری‌های دوران دانشجویی و تحقیقاتی بهتر آماده کند.

• رییس پردیس دانشکده‌های فنی دانشگاه تهران

راه افتخار

تجلیل از یکی از پایه‌گذاران نظریه اطلاعات

مهجوری و مشتاقی

پرویز جبه‌دارمارالانی
چهره ماندگار مهندسی برق ایران

دستاوردها و بالندگی‌های امروز ما، مرهون زحمت‌های استادان و دانشجویان دانشکده فنی است و فکر کنید اگر دانشکده فنی نبود، وضع امروز ایران ما چگونه بود. خانواده بزرگ دانشکده فنی ۸۰سال است که جوانان متعهدی را برای کشور تربیت می‌کند که بسیاری پس از پایان تحصیل در کشور مانده و در جهت توسعه و عمران کشور گام برداشته‌اند و گروهی هم که از کشور رفته‌اند، همیشه در فکر ایران بوده‌اند و با مشارکت در توسعه فناوری‌های روز، مایه افتخار و اعتبار کشور بوده‌اند. پروفسور «رضا» از چهره‌های برجسته این گروه هستند که همواره دلبستگی عمیقی به ایران داشته‌اند که از سفرهای مکرر شان به ایران مشهود است و ما این محبت بی‌دریغشان را از حق می‌نهیم. پروفسور «رضا» بیش از ۶۵سال از عمر پربرکت خود را صرف تدریس و تحقیقات علمی‌ای کرده که در پیشبرد علوم در جهان موثر بوده است. پروفسور «رضا» در دوران تحصیل خود در آمریکا، با دانشمندان بزرگی چون «وبر»، «فاستر»، «والش» و «وینر» همکاری داشت و رساله دکترای خود را زیر نظر پروفسور «فاستر» و پروفسور «وینر» به حل یکی از مسایل بنیادی مخابرات اختصاص داد. وی با تایید و توصیه‌نامه این دو استاد برجسته برای تدریس و تحقیق به دانشگاه ام‌ای‌تی رفت و پس از پنج‌سال فعالیت در این دانشگاه، در سال ۱۳۲۴ برای تدریس به دانشکده مهندسی برق دانشگاه سیراکیوس رفت که این همکاری تا سال ۱۳۴۷ ادامه داشت. وی طی سال‌های ۱۳۲۶ تا ۴۸ رییس دانشکده‌های تهران و صنعتی شریف بود که در این مدت ۱۵۰استاد و دانشمند به دعوت ایشان برای تدریس در دانشگاه‌های ایران، از خارج از کشور به ایران آمدند که این برنامه نقش موثری در مدرن‌شدن برنامه‌های آموزشی و پژوهشی دانشگاه‌ها داشت. پروفسور «رضا» در فاصله سال‌های ۴۸ تا ۱۳۵۳ سفیر ایران در بونسکو و همزمان، استاد دانشگاه پاریس هفت در سورین بود و در فاصله سال‌های ۱۳۵۳ تا ۱۳۵۷ که سفیر ایران در کانادا بود، به عنوان استاد دانشگاه‌های مک‌گیل و کلئکردیا به تدریس و تحقیق اشتغال داشت و استاد افتخاری این دانشگاه‌است. پروفسور «رضا» چهار کتاب به زبان انگلیسی و ۱۲ کتاب به زبان فارسی نوشته است که سه کتاب از چهار کتاب انگلیسی‌زبان ایشان از کتاب‌های مرجع در دانشگاه‌های دنیاست که به بسیاری از زبان‌های مهم دنیا ترجمه شده است. علاوه بر اینها، وی نوشتن قسمت‌هایی از دانشنامه آمریکانا و دانشنامه علوم و فناوری فیزیک را هم برعهده داشته است. وی که از پایه‌گذاران نظریه اطلاعات در جهان است، بیش از صد مقاله علمی و صد مقاله فارسی در زمینه فرهنگ و ادبیات فارسی دارند و در دوران جوانی هم سه کتاب رادیو به زبان ساده (۱۳۱۹)، دوره هندسه علمی و عملی (۱۳۲۰) و راز آفرینش (۱۳۲۱) را تدوین کرده‌اند. جوامع علمی دانشگاه‌های مختلف جهان و فرهنگستان‌های زیادی به پاس زحمات ایشان، افتخار عضویت این بزرگان، طی این یک‌سده، به ایشان اهدا کرده‌اند. وی از نوجوانی با عرفان، فلسفه و ریاضی آشنایی پیدا کرد و از جمله کتاب‌های فارسی استاد، می‌توان به «برگ بی‌برگی، احدیت (آزمودنی)، «مهجوری و مشتاقی»، «نگاهی به شاهنامه»، «محمد اقبال لاهوری» و «نقدها را ببود! یا که عیاری گیرند» اشاره کرد که نشانه علاقه ایشان به زبان و ادب فارسی است.

حلقه رندان

عکس: عندلیب قره‌ضیاءالدین/ ایرنا

ایران‌دوستی پروفسور «رضا» و همگنان

اقیانوس معرفت و دانش نوین

سیدمحمود دعایی
مدیرمسوول موسسه «اطلاعات»

ما در جریان انتشار آثار استاد «فضل‌الله رضا» قرونی و بزرگواری بسیاری از ایشان دیده‌ایم. پروفسور «رضا» همه عواید مادی تمام آنچه را در اختیار داشته، دارند و خواهد داشت، به امور خیریه اختصاص داده‌اند و ما خواستند حق‌الثالیف آثار ایشان را به مدرسه‌هایی که برای دختران گیصوبافت در شهرک رافعاندی کرده‌اند و موسسه خیریه‌ای که برای بزرگسالان در دارگاهشان تاسیس کرده‌اند، واگذار کنیم. من از دوستان خود دارم تقاضا دارم که از منش و شیوه‌های ثابت معنوی و تربیتی بزرگانی مانند پروفسور «رضا» بهره ببرند. استادانی که در این جامعه بودند، از ویژگی‌های استقلال کشورها در جهان امروز است. ما با توجه به نقش‌های بسیار بزرگ استاد «رضا» در گسترش دانشگاه‌ها و به ویژه نهادینه‌شدن تحقیق و پژوهش در دانشگاه و تلاش برای ارتقای سطح علمی دانشگاه‌ها و راستین آن به سطح دانشگاه‌های برتر و جهان و تغییرات در شکل و محتوای آموزشی دانشگاه‌ها بنیاد حامیان دانشکده فنی دانشگاه تهران در استانه ۸۰سالگی دانشکده، جایزه‌ای را در رمینه مهندسی به نام استاد «فضل‌الله رضا» پایه‌گذاری کرد که این جایزه از سال آینده طبق آیین‌نامه‌ای که بطلب استاد تدوین می‌شود، اعطا خواهد شد.

البته هیاکتون نیز استادان بسیار بزرگی در دانشگاه‌های خارج از کشور مشغول تحقیق، پژوهش و تدریس هستند و این وظیفه ملت که زمینه‌ها و بسترهای لازم را فراهم کنیم تا بتوانند به اسلوبی ارتباط‌های علمی لازم با دانشگاه‌های کشور برقرار کنند. از طرف دیگر با توجه به اینکه استاد «رضا» به مدت یک ماه در ایران مستقر هستند و دانشگاه‌ها و دانشجویان بسیاری مایلند با ایشان دیدار کنند، ما نیز سعی کردیم حتی‌المقدور ایشان در زمین نباشند و به همین دلیل دفتری برای ایشان در دانشکده مهندسی فراهم شده است تا این ارتباط‌های علمی بدون زحمت صورت گیرد. ما این را وظیفه خود و البته همه نهادهای علمی و فرهنگی کشور می‌دانیم که ایشان را در مسیر ارتقای سطح برجسته علمی و درخشانی دارند، به نحو شایسته‌ای تجلیل کنند. امیدوارم دانشجویان با اثر موقعیت ارزشمند خود استاد در ایران نهایت استفاده را ببرند و ما هم در سال‌های بعد بتوانیم به همین ترتیب در دانشکده فنی دانشگاه تهران از استادان برجسته دیگری که در سطح جهانی و بین‌المللی شناخته‌شده هستند، تقدیر و تشکر کنیم.

• رییس موسسه «اطلاعات»

حرف اول

تجلیل باشکوه دانشگاهیان از دستاوردهای پروفسور «فضل‌الله رضا»

مدار ۳۶۰درجه دانش‌وفرهنگ

گروه علم: تالار شهید چمران دانشکده فنی دانشگاه تهران چهارشنبه گذشته (۲۹آبان) شاهد حضور جمع کثیرنظری از استادان، دانشجویان و دانش‌آموختگان دوره‌های مختلف این دانشگاه و دانشگاه‌های دیگر بود که به منظور نکوداشت مقام علمی و فرهنگی پروفسور «فضل‌الله رضا»، دانش‌آموخته برافتخار دوره اول دانشکده فنی دانشگاه تهران و چهره ایرانی نام‌آور در عرصه جهانی در حوزه مهندسی برق، گرد هم آمده بودند. با وجود بارش شدید باران و سرمای نسبی هوا، سالن شهیدچمران دانشکده فنی دانشگاه تهران از ساعتی قبل از شروع مراسم مملو از جمعیت مشتاق دانشجویان و دانشگاهیان بود که با وجود تداوم برنامه تا ساعتی بیش از زمان اعلام‌شده، با شور و شوقی زایدالوصف، شنونده خاطرات و صحبت‌های شیرین شاگردان و همکاران پروفسور «رضا» و سخنان و توصیه‌های متواضعانه این استاد فرهیخته بودند. در جمع پرشمار این استادان، سرولان و چهره‌های علمی و فرهنگی حاضر در مراسم می‌توان از دکتر «فرجی‌دانا» (وزیر علوم، تحقیقات و فناوری)، دکتر «محمدرضا عارف» (رییس شاخه مهندسی فرهنگستان علوم)، دکتر «رضا روساآزاد» (رییس دانشگاه صنعتی شریف)، دکتر «فرهاد رهبر» (رییس دانشگاه تهران)، دکتر «کمال خرازی» استاد «محمدابراهیم باستانی‌پاریزی»، استاد «محمدعلی اسلامی‌نودشن»، حجت‌الاسلام «سیدمحمود دعایی»، حجت‌الاسلام «حجتی‌کرمانی»، دکتر «رضا امراللهی»، دکتر «حبیب‌الله بیطرف» و دکتر محمد رحیمیان» (رییس پیشین دانشگاه تهران) و تنی چند از چهره‌های ماندگار علمی کشور در رشته‌های مختلف از جمله دکتر «پرویز جبه‌دارمارالانی» و دکتر «منصور نیکخواه‌بهرامی» از استادان برجسته دانشکده فنی نام برد. در این جلسه استادان بسیاری سخنرانی کردند از جمله دکتر «محمدضا عارف»، استاد «باستانی‌پاریزی»، حجت‌الاسلام «دعایی» و دکتر «پرویز نشائی» www.fazlollahreza.com، رونمایی شد و یادمانی به شکل شمسه و لوحهایی از طرف دانشکده فنی و دانشگاه تهران به وی اهدا شد. آنچه در این دو صفحه می‌خوانید گزارشی است از سخنرانی‌ها و ارایه‌شده در این مراسم و همچنین مقاله‌ها و یادداشت‌هایی که همکاران و دوستداران پروفسور «رضا» برای این ویژه‌نامه تهیه کرده‌اند.

عکس: امیر جدیدی شرق

لزوم آشنایی با جهان‌شناسی از دیدگاه پروفسور «فضل‌الله رضا»

حدیث نامکرر علم و فرهنگ ایرانیان

به نام خداوند جان‌آفرین / حکیم سخن در زبان‌آفرین

این بیت از سعدی است که به افتخای شاهنامه فردوسی سروده است. ولی من این بیت از فردوسی را هم اضافه می‌کنم که می‌گوید:

خرد داد و گردان سپهر آفرید / درشتی و نرمی و مهر آفرید

من نهایت خوشحالی و سعادت و افتخار را دارم که امشب، مرا فرین عنایات و الطاف بزرگواره ایرانی خود فرموده‌اید و قبول فرمودید که من از شما تشکر کنم. ولیکن دیروقت است و حافظه من هم یاری نمی‌کند. بنابراین اجازه بفرمایید که بطور کلی عرض کنم و از برگزارکنندگان این مجلس بالشکوه و از بزرگان و دانشمندان و استادانی که تشریف آوردند و از جوانان دانشجو یا دانش‌آموخته که مجلس را امروز کرده‌اند، تشکر کنم.

بنده می‌خواهم علل سخنگویانی که صحبت کردند و نیز مثل مجری برنامه، یادداشت‌هایم را خوب بینداز و خودمانی با شما دردل کنم، چون این دردلها را گفت که من می‌خواهم اشیاء مجری را تصحیح کنم. من فردی هستم از کشور همسایه شما من ایرانی هستم و ایشان کسی نیست جز پروفسور «سیدحسین نصر» با وجود آنکه سیاری با حق‌نشناسی و یا گستاخی نسبت به ایشان حرف‌ایشان می‌کنند و حتی عواطف امثال مرحوم شهید «مطهری» را نادیده می‌گیرند و خیلی راحت و خودسر بدون زیبایی را در چند سال اخیر از طرف مقام‌معظم‌رهبری و بیتمعظم ایشان و قوطفایسه با ایشان شد و مشکلات مربوط به ایشان حل شد و اکنون ایشان می‌تواند به این بیاید ولی هنوز در برخی از روزنامه‌ها نسبت به ایشان هتاکی می‌کنند. البته سیار شایسته است که این خبر را به شما بدهم که پروفسور «نصر» تمام آثارش را و تمام کتابخانه‌اش را به انجمن حکمت و فلسفه هدیه کرده است و اکنون در آنجا کتابخانه‌ای به نام ایشان تاسیس شده است. وی همچنین تمام اسنادی را که از سخنرانی‌هایش موجود بوده به این انجمن هدیه کرده است. اما مهم‌تر از همه آنکه بسیاری از مراکز تحقیقاتی و فلسفی جهان، ایشان را عضو افتخاری خود می‌دانند و از هر اثری که چاپ می‌کنند، یک نسخه‌ایش را برای ایشان می‌فرستند. ایشان همه اینها که در سخنرانی‌ها هم برای این بزرگ مرفرستند. جناب آقای «پروفسور رضا»، شما همگنان ارزشمند اینجنیتی دانشگاه تهران دست خودستان بسیار خوبی در آمریکا داشتید. آیا شما بسیار سیاسگزارم از شما می‌خواهم دانمغایی، است که هنوز هم هر چا که باشد، رو به خراسان می‌نشیند و به آستان علی‌بن‌موسی‌الرضا سلام می‌دهد. ایشان هم سخنگو نبودند. من به‌عنوان یک طلبه به‌عنوان یک روحانی وقتی که پروفسور «رضا» و امثالش را می‌بینیم، در مقابل بزرگی و عظمت ایشان احساس حقارت شرمساری و خجالت می‌کنم اینها اقیانوسی از معرفت و کمال در هم زمینه‌های هستند و در عین حال سیار فروتن و بی‌ادعا و نسبت به مادیات بی‌اعتنا هستند. برای مثال دکتر مبلغی را دریافت کرد که برای عمل جراحی قلبش نیز نداشت.

اینها نسبت به مردم و میهن‌شان، ایثار و فداکاری را مظهر قدمی هستیم من الثالثم دانشم که در این جلسه حاضر شوم و به همین دلیل از بیان این مراسم تشکر می‌کنم من در سمت یک کمال وارسته و بزرگ بوسه می‌زنم و بر این بوسه افتخار می‌کنم.

مبلغی را که شما پیشنهاد می‌کنید، با طبق برآوردتان، ذخایر علمی شما و کتمبخانتان می‌ارزد. بنویسید و دریافت کنید. گفتند از این ما در این پارک، برگواره ایرانی خود فرموده‌اید و خیلی هم سپاسگزارم. مبلغی را برای شما ایجاد خواهیم کرد اما این بزرگوار، پایبند دادند من اجیره آه دارم از آن وظایم است و آنچه ضرورت دارد، توجه به وظایم است و آرزوی من این است که پس از درگذشتنم، در وظایم دفن شوم. به هر حال، بعدها ایشان را به یک کنفرانس بین‌المللی دعوت کردند و ایشان به قوینه رفتند و در آنجا سخنرانی کرد. در ابتدای مراسم، مجری وی را به‌عنوان استادی از آمریکا معرفی کرد. اما وقتی که این استاد پشت تریبون رفت، از اتاقک کنار آن من می‌خواهم اشیاء مجری را تصحیح کنم. من فردی هستم از کشور همسایه شما من ایرانی هستم و ایشان کسی نیست جز پروفسور «سیدحسین نصر» با وجود آنکه سیاری با حق‌نشناسی و یا گستاخی نسبت به ایشان حرف‌ایشان می‌کنند و حتی عواطف امثال مرحوم شهید «مطهری» را نادیده می‌گیرند و خیلی راحت و خودسر بدون زیبایی را در چند سال اخیر از طرف مقام‌معظم‌رهبری و بیتمعظم ایشان و قوطفایسه با ایشان شد و مشکلات مربوط به ایشان حل شد و اکنون ایشان می‌تواند به این بیاید ولی هنوز در برخی از روزنامه‌ها نسبت به ایشان هتاکی می‌کنند. البته سیار شایسته است که این خبر را به شما بدهم که پروفسور «نصر» تمام آثارش را و تمام کتابخانه‌اش را به انجمن حکمت و فلسفه هدیه کرده است و اکنون در آنجا کتابخانه‌ای به نام ایشان تاسیس شده است. وی همچنین تمام اسنادی را که از سخنرانی‌هایش موجود بوده به این انجمن هدیه کرده است. اما مهم‌تر از همه آنکه بسیاری از مراکز تحقیقاتی و فلسفی جهان، ایشان را عضو افتخاری خود می‌دانند و از هر اثری که چاپ می‌کنند، یک نسخه‌ایش را برای ایشان می‌فرستند. ایشان همه اینها که در سخنرانی‌ها هم برای این بزرگ مرفرستند. جناب آقای «پروفسور رضا»، شما همگنان ارزشمند اینجنیتی دانشگاه تهران دست خودستان بسیار خوبی در آمریکا داشتید. آیا شما بسیار سیاسگزارم از شما می‌خواهم دانمغایی، است که هنوز هم هر چا که باشد، رو به خراسان می‌نشیند و به آستان علی‌بن‌موسی‌الرضا سلام می‌دهد. ایشان هم سخنگو نبودند. من به‌عنوان یک طلبه به‌عنوان یک روحانی وقتی که پروفسور «رضا» و امثالش را می‌بینیم، در مقابل بزرگی و عظمت ایشان احساس حقارت شرمساری و خجالت می‌کنم اینها اقیانوسی از معرفت و کمال در هم زمینه‌های هستند و در عین حال سیار فروتن و بی‌ادعا و نسبت به مادیات بی‌اعتنا هستند. برای مثال دکتر مبلغی را دریافت کرد که برای عمل جراحی قلبش نیز نداشت.

اینها نسبت به مردم و میهن‌شان، ایثار و فداکاری را مظهر قدمی هستیم من الثالثم دانشم که در این جلسه حاضر شوم و به همین دلیل از بیان این مراسم تشکر می‌کنم من در سمت یک کمال وارسته و بزرگ بوسه می‌زنم و بر این بوسه افتخار می‌کنم.

• رییس موسسه «اطلاعات»

کزین گوهرها

> از دکتر «فضل‌الله رضا» در همین تعداد کم مصاحبه‌ها و سخنرانی‌هایی که منتشر شده است، سخنان گرانبها و پرمغزی به چشم می‌خورد که دانشجویان و دوستدارانش آنها را همیشه پیش چشم خود دارند. برخی از این جملات قصار را با هم می‌خوانیم:
>
> - گمان نمی‌رود کسی در هوشمندی شریفان و ایرانیان تردید داشته باشد، اما اینبت خردگرایی به وجه عملی آن، در شرق و به‌خصوص در این دوره سه قرن گمتر مورد توجه بوده است.
> - وقتی دانشجوی ایرانی عذری پذیرفته نیست، پیشرفت هست می‌خواهد.
> - به‌عنوان معلمی جهان‌دیده به شما توصیه می‌کنم با برنامه‌ریزی، پشتکار و جدیت، عقب‌ماندگی علمی کشورمان را برطرف کنید. هر دانشگاه بزرگ باید فرهنگ‌گستردو را میان بیرون علم و دانش جدید و علوم و حوزه‌های عرفانی بازنگهدارد تا نیز عارفهایی بر گستره فناوری بنالد.
> - ما باید خردگرایانه‌بیشتر، احساسات خام دوری کنیم و از فناوری و تکنولوژی غرب در کنار سنت خود استفاده کنیم.
> - وارستگی و آرامتگی فردی و ملی ما در این است که در صف اول علم و فرهنگ قرار بگیریم و این هم غیرممکن نیست. همت عالی می‌خواهد، همکاری و از خودگذشتگی می‌خواهد. من اطمینان دارم همه این خوبی‌ها و خصوصیت‌های ملت ایران وجود دارد.
> - مردمان بزرگ فرگیهانیزن چشمه‌های رحمت و مغرفت‌اند. آنهی وقتی فرق در جزییات زندگانی پیچیده شود، اصول حیات انسانی و درخشش آفتاب را دیگر نمی‌بیند.
> - یک عامل بسیار مهم که در پیشرفت غرب در دوران انقلاب صنعتی موثر بوده، «یک گروهی» و «بدوت» است به نظر من، ما در این قسمت هنوز نبود و نازه‌کار هستیم.
> - برای دست‌یافتن به پیشرفت‌های دانش و فناوری و اقتصادی و ورود به دوران آگاهی انفورماتیک، مناسب است که بنیاد هویت ملی ایران را با ستون‌های بولادین درخت نیرومندتر کنیم.

عکس: عندلیب قره‌ضیاءالدین/ ایرنا

زاویه دید

نیاز به نوگرایی در آموزش‌وپژوهش در سطح عالی در ایران

نگرش جهانی، برنامه‌ریزی ملی

مهدی زارع

مراسم نکوداشت سالروز صمدالاسی استاد «فضل‌الله رضا» که چهارشنبه گذشته (۲۹آبان) در سالن شهید چمران دانشکده فنی دانشگاه تهران برگزار شد، علاوه بر جنبه‌های جالب و مهم گوناگونی که داشت، محل طرح نکته‌هایی از فعالیت‌ها و نوآوری‌های استاد «رضا» در دوران ریاست وی بر دانشگاه‌های تهران و شریف (آریامهر سابق) بود. نگارنده در یادداشت حاضر، با توجه به این جنبه از نکته‌های مطرح‌شده در جلسه، به لزوم نوآوری و بازنگری در نظام آموزش و پژوهش در ایران امروز می‌پردازد:

۱- دکتر «سعید سبهرآب‌پور»، یکی از سخنرانان مراسم نکوداشت استاد «فضل‌الله رضا»، از فارغ‌التحصیلان دانشکده فنی دانشگاه تهران در سال ۱۳۴۴ و رییس اسبق دانشگاه صنعتی شریف ابراز داشت (نقل به مضمون) در سال‌های ابتدایی دهه۴۰ که ما در دانشگاه تهران درس می‌خواندیم، در برنامه درسی ما درس‌های مختلف و متنوعی وجود داشت که برخی از آنها مربوط به رشته تخصصی دانشجو بود و برخی هم درس‌های گاه بی‌ربطی بود که از گذشته به‌عنوان ماده درسی در نظر گرفته بودند و دانشجو موظف بود همه آنها را بگیرد، اما نکته جالب آن بود که اگر در مجموعه درس‌ها حتی یک درس را در یکسال تحصیلی رد می‌شدیم به‌عنوان مردود سالانه، مجبور می‌شدیم کل درس‌های آن سال را در سال بعد دوباره بگذرانیم! با مسوولیت‌پذیرفتن استادانی مانند پروفسور «رضا» در سال ۱۳۴۷ در مقام ریاست دانشگاه تهران و قبل از آن در دانشگاه صنعتی شریف؛ بود که این ساختار کهنه، نوسازی شد و نظام «واحدی» جایگزین نظام سالانه یعنی گذراندن سالانه دروس (آن هم گاه با محتوای قدیمی و در برخی موارد غیرمرتبط با موضوع تخصصی هر رشته) شد.

۲- خود استاد «فضل‌الله رضا» نیز در سخنانش در پایان مراسم، به نیاز به نوسازی و انطباق با نیازهای ملی و درس‌آموزی از تجربیات جهانی برای تدوین برنامه توسعه آموزشی و پژوهشی ایران تاکید کرد. نیاز به دروس عملی و آزمایشگاه و کار میدانی، نیاز به توجه به اولویت‌ها در کشور و تحت‌تاثیر تو تبلیغی خارجی قرارنگرفتن، از دیگر تاکیدات استاد «رضا» بود.

۳- آنچه، نگارنده را در جریان این برنامه به فکر واداشت، آن بود که مثلا اگر شخصا در ابتدای دهه ۴۰ (حدود ۵۰سال قبل) دانشجو دانشگاه تهران بودم، مجبور به گذراندن اجباری برنامه‌های آموزشی بودم (از خوب و نامناسب تا هرآنچه موجود و مصوب بود) و لابد اگر به ذهنش می‌رسید که بخشی از این برنامه‌ها با نحوه اجرای آنها حاوی اشکال است، به معنی مخالفت با برنامه‌های آموزشی دانشگاه تلقی می‌شد و عملا تغییری در ساختار و مدیریت نظام دانشگاهی در ابتدای دهه۴۰ امکان‌پذیر نبود. اما افرادی مانند دکتر «رضا» بودند که با خوش‌رویی در عرصه مدیریت دانشگاه‌های صنعتی شریف (۱۳۴۶) و دانشگاه تهران (۱۳۴۷، یعنی سال تولد نگارنده!) در این زمینه، باورهای غلطی را که به‌صورت قاعده و قانون و مقررات آموزشی و پژوهشی درآمده بود، شکستند و طرحی نو درانداختند. در حال حاضر نیز مقررات یا رویه‌های گوناگونی به‌عنوان رول‌معمول و موجود اعمال می‌شود که از دید نگارنده، حاوی اشکالات فراوان است که در ادامه به‌عنوان مثال به دو مورد اشاره می‌کنم: یکی در حوزه دانشجویی و دیگری در حوزه کاری اعضای هیات علمی:

۴- هیاکتون مقرراتی برای پذیرش با تسهیلات ویژه برای دانشجو ممتاز در دوره‌های تحصیلات تکمیلی و پسادکترا وجود دارد، ولی عملا مشاهده می‌شود که در بسیاری از دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها این تسهیلات که برای دانشجویان ممتاز مقرر شده است، با سختی و با فرایندهای طولانی بوروکراتیک اعمال می‌شود که در بسیاری موارد، متقاضی عطایش را به لقایش می‌بخشد! این در حالی است که خیر می‌رسد در کشور اتیوپی، دانشگاه‌ها قوانینی برای ورود دانشجویان ممتاز با مدرک لیسانس و تحصیل در دوره دکترا (بدون داشتن مدرک فوق‌لیسانس) و با گذراندن یکسال مقدماتی دوره دکترا و با شرط موفقیت، وضع کرده‌اند و در سال ۲۰۱